

Jugoslovensko Sokolstvo

U teškom vremenu našeg zajedničkog života ima Jugoslovensko Sokolstvo posebno važnu ulogu. Kao prilično jaka, i relativno možda najjača organizacija privatne inicijative, ono se proteže širom cele domovine, i sprovelo je potpuno i bez ostatka svoje integralno jugoslovensko jedinstvo. Samim tim faktom ono deluje jednom stalnom snagom, koja je možda za sada mala, ali je uperena neprestano u jednom pravcu. Pitanje je da li da taj faktor ostaje zavisan jedino od inercije, ili da mu se vitalnost pomnoži, svežina dopuni i zamah ojača. Pitanje je to općenito, i ma da govorimo o Sokolstvu, ono je zajedničko. Jer ako nekrotična ideja razdeljivanja nakon ujedinjavanja otpada sama po sebi, ako uz pasivitet unutrašnjeg stanja utecaj spolja može da ima samo mali učinak, ako je za jednu životnu jedinicu ekstraljni upliv ipak nešto drugo i treće redno pa makar koliko vehementan bio, onda preostaje samo da se jedinstvo samo od sebe i samo sobom otme, preobrazi, osnaži i spase. Prema tome je velika odgovornost na Sokolstvu samom, na ljudima što ga vode i što ga sačinjavaju, jer se radi o tome, što Sokolstvo danas treba da bude i danas treba da radi, pa da ispuni svoju istorijsku ulogu. Da li je sposobno Sokolstvo za taj potencirani život, da li je sposobno da akomodovano potrebama i prilikama u domovini izvrši jednu svoju specifičnu dužnost!

U prvom redu mora Sokolstvo da očuva svoje integralno jugoslovensko jedinstvo. Ono je ostvareno po formi, treba da bude i sadržajno, da se oseti unutra. Može to jedinstvo da ostane frazom, dokle u stvari bude drugačije. I to ne mora da se desi odjedanput, nasilno i vidljivo svačijem oku. Može jedinstvo da polako postane malokrvno, slabo, da se olinja. Mogu negativne tendence da baš najbolje uspeavaju i razvijaju se baš u zaklonu onih pozitivnih. A tvrdnja da će vremenom i polako biti sve lepše i bolje sasvim je jednako vredna tvrdnji da će vremenom i polako biti sve grdje i gore. Prosta i jednostavna reč očuvanja jedinstva oznaka je nečeg sasvim dru-

goga i skroz komplikovanoga. Očuvati jedinstvo znači obesnažiti unapred sve što jedinstvo može da ruši, što može da mu smeta. Ako je logično da je nejedinstvo posljedicom, onda očuvati jedinstvo ide u to, da se nadju i znadu uzroci, i tamo da se sa akcijom udari. Osim toga akcija i aktivitet nisu uvek sinonime. Kod toga stari i osveštali sokolski program i ustav ima razne delove, koji u pogledu očuvanja jedinstva nisu svi jедnaki. Uski krugovi predratnih centara dovode do zabune i iskrivljenih gledišta. Burnost vremena nalazi osobitu i izvanrednu umešnost i opreznost kod svakog postupka. I često puta baš najboljenamerna ali preterano upotrebljena energija samo stvara i izaziva prepreke i smetnje.

Nastupaju svečani dani Jugoslovenskog Sokolstva. Predvidimo i uvereni smo o velebnosti manifestacija u Ljubljani povodom I. Jugoslov. Svesokolskog Sleta. Bez potcenjivanja silnih efekata organizacije kao takove, hteli bi u Ljubljani da vidimo efekte funkcija i ideje jedinstva. Duboko se klanjajući svima našim radenicima upiremo oči u Ljubljanu za to, i to čekamo, na uzvišeni momenat gde će misao da pobedi, da zavlada i da nas ponese. Verujemo da samo složne i zagrljene idejne i tehničke snage naše mogu da budu sigurnom bazom daljeg razvoja, napretka i cvetanja Sokolstva.

Neka živi, jača i bude veliko Jugoslovensko Sokolstvo!
Zdravo!

СОКОЛСТВО И ЈУГОСЛАВЕНСТВО.

Већ код оснутка „Хрватског Сокола у Загребу лебдили су, бар некојим соколима, пред очима и национални циљеви, прем су ови из почетка слабо долазили до изражаја. Но, како се је већ копирало ческо Соколство, прихватило се је у принципу и то. Особито је једна идеја јаче превладавала у загребачком Соколском друштву, а то је: борба Сокола за ослобођење Босне. Држало се је, да Босанци једва чекају, да се ослободе турскога јарма и споје са Хрватском. Треба само да нетко томе покрету смјело на челу ступи и пасти ће нам јабука сама у крило. Било је паче и покушаја, да се устроје добровољне легије

од соколова, но тај наум био је у својој основи већ од згора поништен, јер су наши бивши властодршци имали посве друге намјере са Босном, него да ју прикључе Хрватској. Иначе су се у оно неколико постојећих хрватских друштава, Загреб, Вараждин, Карловац, Осиек и Сплит, држале вјежбе, приређивале јавне продукције, држали заносни говори на банкетима и комерсима, у којима је дакако претежно проваљивала правашка идеологија о великој уједињеној и самосталној Хрватској. То је била бар опћенита жеља у свим хрватским народним круговима, међу којима се је дакако особито истицало Соколство.

Српски Сокол у Београду, био је доскора некако рек би измјењен са једним јачим националним покретом, са „Душаном Силним“, а послије донекле њешто и са „Витезима“. Напосе је „Душан Силни“ јако истицао националну идеју. Одијело је прихватио народно хисторично, и помишљао је на освојење такођер Босне, а онда још Старе Србије, Албаније и т. д. Срби су уопће за рана већ схватили своју мисију, те су дакако ту идеју уцјепили и у свим својим друштвима, а били о томе потпуно увјерени, да им је намијењена улога Пијемонта на Балкану, и да су управо они звани, да све дијелове нашега народа уједине — али дакако само под српским именом и у Великој Србији.

Занимљиво је, да, и ако се је једно и друго, наиме српско и хрватско Соколство, повађало за својим политичким и народним концепцијама, и ако су се идеје српска и хрватска укрштавале, да се то у „Соколима“ никада није опајало. Већ у томе лежи доказ, да су Соколи од почетка, можда и више инстинктивно, прихваћали једино исправно становиште: да се б а ш с в и д и ј е л о в и нашега царода имаду ујединити у једно, макар се то сад и не звала, ни велика Србија, ни велика Хрватска. И ако смо се у нашим говорима према публици, која је била скоро увијек или само хрватска, или само српска, служили оним уобичајеним изразима, било је то више из обичаја, а страном и опортунитета. Ми смо морали најприје будити народну свијест на начин, како се је то према ономе времену и приликама најзгодније дало.

Један снажнији моменат, који је знатно утјецао на даљни развој једног и другог Соколства, а кроз то и на просуђивање наших народних циљева, наступио је, кад је „Душан Силни,“ позвао хрватске Соколе на прославу своје десетогодишњице и посвету заставе у Београд, на Духове г. 1897. Из Загреба отишло нас је којих петнаест чланова, затим неколико из Сплита, к томе још три Чеха и један Рус (новинар). Укупно каквих двадесет и пет. Бугара је било око четрдесет. Као да је нека искра запалила лагум и пробудила дотле спавајуће духове, тако се је све у нашем схваћању преокренуло. Не говорим о себи, који сам увијек био — макар праваш — одушевљен за слогу и братство са Србима, и управо исходио, и то доста тешко, да смо се уопће позиву одазвали. Него ево вам уредника за онда бијеснога правашкога листа „Хрватске“ Вјекослава Флајшера, који је на Калимегдану пред силним мноштвом свијета изрекао тако фулминантан и управо „велеиздајнички“ говор, да смо морали са цјелокупним новинством Београда споразумно утаначити, да не ће изаћи а ма ниједна ријеч од наших говора у ниједним новинама. Међу осталим се је пошло лађом пријеко на земунску страну до миленијског споменика, гдје се је уприличила формална демонстрација, и мало да нисмо тај споменик већ онда порушили. Сам краљ Александер Обреновић, а поготово краљица мати, лијепа Наталија, били су тако над свим одушевљени, да су нас неколицину позвали на двор и тамо почастили. Све сам то опширно описао у ондашњој „Хрватској“ и тамо изрично споменуо, да „не могу описати какова чувства заокупљају човјека, када говори са круњеном главом у своме материнском језику“. За чудо то није било ни запилењено, а ванредно је упалило. Дакако да смо ми, делегација „Хрватског Сокола“ из Загреба, учинили наше посјете начелнику Београда, за онда Николи Пашићу и тадањем аустро-угарском посланику баруну Шислу. „Душан Силни“ је том приликом именовao „Хрватски Сокол“ својим зачастним чланом, а ми, чим смо се повратили, сазвали смо главну скупштину, на којој смо за узврат једногласно именовали „Душан Силни“ зачастним чланом Загребачког Сокола.

Сад се је даље распредало братство између српског и хрватског Соколства, код чега припада не мала заслуга на српској страни брату Атанасији Поповићу. Доскора на то дође депутација „Душана Силнога“ у Загреб, да преда диплому зачаснога чланства. Али још прије тога, дошао је Таса Поповић овамо, да нас „приправи“ на саму диплому, т. ј. на овој, врло лијепо израђеној дипломи, поређани су у вијенац грбови свих југославенских земаља, дакле Хрватске, Славоније, Далмације, Истре, Босне и т. д. а над свима горе столује српски грб са српском краљевском круном Душановом. Врло је карактеристично за ондашњи Загребачки Сокол, да није било а ма с ниједне стране приговора, да се таква диплома прихвати и на зид прибије, и макар је на челу друштва стајао старјешина чиновник кр. септемвир Јулије пл. Халпер. Не, с те стране није ни било страха, ну бојали смо се само ради тога, да нас област ради те „велеиздаје“ не распусти. Ту нас је и опет покривао Халпер, који је оним горе растуmacher, да то имаде друго значење, да је то све само онако хисторички и идеално мишљено. Ми смо то дакако другачије, т. ј. како се има, схваћали, јер смо и српски и хрватски Соколови без каквог формалног договора, готово мучке, прихватили ту максиму: прикупљајте ви Срби све Србе гдје само можете, а Хрвати све Хрвате, јер ће коначно из само двију компонента тим лакше бити сложена једна резултанта.

Далњи јачи потицаји за чим уже зближење и стапање хрватскога и српскога Соколства били су пружани и на ческим свесоколским Слетовима. О одношају пак са братским словенским Сокоlima и онако је свима довољно познато. Словенско и хрватско Соколство мирно се је развијало и напредовало једно поред другога, а увијек у најљепшој слози. Код ниједне словенске соколске прославе нису мањкали Хрвати, а исто тако код хрватских Словенци. И неједанпут смо се управо заједнички раме уз раме и борили проти Нијемцима и Њемшкитарима. Разумије се, да су се и словенски и српски Соколи, гдјегод су се сусретали, управо најсрдачније слагали. Паче долазило је који

пут и љубомора, јер су хрватски соколи држали, да Словенци још и претерирају Србе.

Год. 1904. основан је напоком на Трсату и „Хрватски Соколски Савез“. А скоро на то удружила су се и сва српска соколска друштва у овим странама, најприје заслугом и настојањем брата Дра, Лазе Поповића у „Фрушкогорској Жупи“, затим још у Крајишкој, Далматинској и Босанској. То су биле само формално одијељене српске Жупе; заправо су оне већ сачињавале један Савез, паче и заједно са на ново ускришеним „Душаном Силним“, стопљеним српским Соколима у Србији. Већ код оснивања „Хрватског Соколског Савеза“ радило се је о томе, да се одмах створи један заједнички соколски Савез од свих хрватских, српских и словенских Сокола. Но код тријезнијег размишљања дошли смо до тога, да попустимо привремено форми, само да спасимо ствар. У бити смо већ били и онако једно, а формално не би се то и онако дало провести, кад ево босанска покрајинска влада није допустила, ни да се хрватска соколска друштва у Босни споје са осталим хрватским Соколима у један Савез. (Бивша „Вишевићева Жупа“ у Мостару ипак је, успркос тој забрани, остала у Савезу).

За далњи здрави развој југославенског Соколства било је од непроцењиве важност, да смо се држали начела, да се племенска соколска друштва не обазирају на територијалне границе. Према томе су се хрватска соколска друштва могла оснивати гдје му драго, дакле и у Босни, Далмацији, Истри, дакако и у Америци, макар и у краљевини Србији. Исто тако и српска и словенска у свим крајевима. Тиме се није хтјело означити, да је тај крај хрватски или српски, него само да се дотично друштво сматра таквим. Сватко ће данас увиђети од какове је то било замашне важности за нашу будућност. Јер зашто ми нисмо хтјели прејудирати каквим земаљским или државним границама? Очито за то, јер смо већ онда били о томе увјерени, да тако најбоље радимо за једну јединствену нашу домовину Југославију. Данас хвала Богу можемо отворено рећи, да смо свијестно тако поступали. Наша друштва су на тај начин живила и радила у нај-

љепшој слози. Само кроз соколска друштва постизавала се је за онда потпуна слога, јер се то још није могло лако проширивати и на друге шире слојеве. У томе али баш и лежи велика предност Сокола, ове „авант-гарде“ за ширење југословенске народне мисли,

Један ванредно јаки далњи замах на путу изграђивања оне наше данашње државе био је и поход свеколиког славенског Соколства г. 1910. у Софији. При том су нас позвала браћа Срби, да се узпут задржимо у Београду и да сви скупа и ту приредимо један импровизирани Слет. Већ је онда (иза анексије Босне 1908.) владала велика напетост између Аустро-Угарске и Србије, пак су наши властодржци овђе тај поход јако мрким оком гледали. Требало је за Србију прибавити један „генералпас“ за све излетнике. Тадашњи подбан (Левин пл. Чаврак) ми је рекао, да ми тек за неколико дана може дати одговор. Долазили смо поновно к њему. Напокон једном опет дођосмо. Мога друга који ме је пратио, није хтио примити, него је само мене звао у собу и почео самном јако повјерљиво говорити. Рече, да се на становитом мјесту чуде (то је био Куен-Хедервари, тадањи министар предсједник у Угарској, а мој „добри пријатељ“). да сам баш ја на челу „Хрватскога Соколства“, и да је већ у томе велика сметња. Одговорих му дакако, да се ја нисам ривао, него су ме браћа изабрала, пак да се према једноме друштву има поступати као таковом, без обзира какове му особе стоје на челу. Затим вели, да би нам се пасош могао лако издати без даљнега за Бугарску, под увјетом, да се не задржавамо у Београду. То сам одлучно отклонио, те рекох, ако нам се то не дозвољава, да онда абдицирамо и на Софију. Добро, рече, али ти ми тад мораш особно јамчити, да се ништа не ће догодити, да не само ниједан поклик не ће пасти из ваше стране, него да не ћете ни на никакав изазов од „агент-провокатора“, каквих ће сигурно и тамо бити, никако реагирати. То јамство сам му дао. Али сам и био ради тога, морам признати, у великој бризи, док није све то прошло. Бојао сам се наима, да се ипак који враг из тога не излеже, наима можда за Србију прерани рат. Како смо се цијелу ноћ возили, дадем рано у јутро у Инђији

цјелокупно наше Соколство, које се је возило тим посебним влаком, сакупити у развој, те сам им чврсто на срце ставио, да се не даду никаковим ни симпатичким ни демонстративним повиком провоцирати и да се у истину клоне сваке политичке изјаве. Стотину грла је загрмило, да то обећају. И тако је све, хвала богу, добро прошло; и слет у Београду и у Софији. Наш пут кроз Србију био је у истину триумфалан. Она срдачност и гостољубивост (нарочито у Нишу) остати ће нам у неизбрисивој успомени. Многи баш, и франковци и до онда највећи србофоби, грлили су ме од одушевљења, како си никад нису могли замишљати како је љубазан тај српски народ. И ако и не код свих, и ако не трајно, ипак је и то дјеловало.

И остали соколски слетови и јавна натјецања, на које смо полазили у Праг, Љубљану, Лавов, Краков, Париз, Турин и т. д. увијек су остављали дубоке утиске у погледу схваћања наше славенске солидарности а готово су Слетови на славенском југу браћу Југославене све више зближавали. Но треба и то запамтити, да су браћа Чеси, напосе брат старјешина Др. Јосиф Шајнер, стекли велике заслуге око нашег зближења. Шајнер је сам и са друговима чешће долазио к нама, Словенцима, Хрватима, Србима, а и Црногорцима и Бугарима. Он је утирао пут зближења бугарских Јунака и српских Сокола, тако да је баш великом заслугом Соколства дошло касније и до дипломатског зближења и коначно до Савеза између Срба и Бугара и цијелога Балкана, и тиме био омогућен т. зв. балкански рат г. 1912. коначно обрачунање нашега народа са Турском. И ако можда наши данашњи државници не знају тога, што има да захвали наша млада уједињена Југославија настојању Др. Шајнера, Др. Новотниа, Др. Машека, Др. Калине, нека бар Соколство право оцијени њихове превелике заслуге за нашу народну ствар и њихова имена задржи у харној успомени. — Не ћу никада заборавити како ме је угодно изненадио брзојав, који ме је усред ноћи, за најдубљег сна, пробудио и у којем ми старјешинство бугарског Јунака јавља, да је навјештен рат Турској. Макар да смо то очекивали, био је

тај брзојав ипак прва официјелна вијест, која је стигла у Загреб и изазвала овдје велико одушевљење.

Већ на другом хрватском свесоколском Слету у Загребу год. 1911. били смо тако сретни, да се је на том Слету сакупило толико Славена и то баш свих славенских племена без разлике, као никада нигдје прије. А и то је познато како је том пригодом дошло до врло срдачних и управо дирљивих сцена између Руса и Пољака. Што да говорим још и о најновијој повјести, почам од свјетскога рата, нашег преврата и конституирања Југославенског Соколства на Видов-дан у Новоме Саду г. 1919. кад је то све и онако браћи познато.

Него хтједох у овом кратком хисторичном приказу само показати, а држим да ми је то и успјело, какво је схваћање у погледу југославенства од увијек владало у нашем Соколству. Никада, баш никада није било ни у словенском, ни српском ни хрватском Соколству каквог принципиелно разрожног схваћања у погледу нашег народног јединства. Ми соколи управо смо утирали путеве побједи нашег народног јединства и југославенске народне мисли и јединствене државе. Пак зар да баш сада, кад смо све то постигли, кад би се могли управо опајати од радости над постигнутим циљем, код чега можемо увијек са поносом ускликнути „*quodcum pars magna fui*“, да долазимо до противног увјерења, пак да велимо: криво смо радили? Не, никада! Та наше Соколство има управо „*raison d'etre*“ само у Југославенству. Сокол, који не би био Југославен, тај не би био Сокол. Баш тако као што је чески Сокол Чех. Но ја наглашујем, не Хрват или Србин или Словенац, него управо Југославен, јербо је то био увијек наш циљ, на томе смо радили, и морамо бити увјерени, да је само то исправно.

Сви народи су надаље настали слијевањем мањих племенских група; неки су паче настали и од различитих не-сродних народа. Код нас се о томе не ради, јер су Хрвати, Словенци и Срби свакако међусобно сродни. Пошто нас је и онако мало, то нас већ и то упућује да се сложимо. Пак ако и нисмо никада прије били један народ и живили у једној држави, гдје то стоји да то у будуће не

би могло бити. Напокон данас хвала Богу и јесмо већ у једној држави, пак је наша задаћа само у томе, да и по срцу будемо у истину један народ, да се таквим и осјећамо. Каково језично, или писмено, или вјерско стапљање не треба форсирати; исто тако ни униформитет у државној управи, школству и т. д. ако би и био пожељан, такођер не треба форсирати. То су напокон већ нутарња политичка питања, у која друштво као такво ни не улази. Али радити на томе да будемо један, слободан, демократски, просвијетљени и напредни народ, то је наша главна задаћа, и то је од увијек био циљ нашега југославенскога Соколства. Јер и само тако можемо удовољити и оному нашем највишем у геслу:

„Соколством Славенству; Славенством Човјечанству!“

Др. Л. Цар.

Bela Ljubljana vas pričakuje in pozdravlja!

Bela Ljubljana — naša Ljubljana! Lepa in vabljiva kot nevesta. Slikovita ji je okolica. S 364 m visokega sivega Grada se ti nudi znamenit razgled. Pod Gradom se prepleta križema po mestu obilica hladnih šetališč in mikavnih, senčnatih gajev. Vse naokrog sama naša zemlja — Jugoslovenska zemlja! Velika, lepa, bogata! Na ravnem, plodovitem Ljubljanskem polju tikoma za mestom proti zelenemu Posavju — naša Letna: telovadišče za I. jugoslovenski vsesokolski zlet!

Veličasten pas tvorijo v bližnji in daljni okolici holmi in griči in gorski velikani, ki jim znožje tiči globoko v naši tleh, ki jim grebeni in vrhovi kipe proti vedrini neba — vsi obliti od večnega solca! Sama šuma, sam kamen, sama skala! Vse to je naše! Sneg in led, gora in loza, vrt in njiva, sela in mesto — vse naše!

Kakor polumesec se vije Ljubljana okrog Grada. Na zapadu vidiš Polhograjske dolomite, na severoiztoku so Julijske Alpe in Karavanke. Od severa in severovzhoda te pozdravljajo Kamniške planine, na vzhodu se dviga Dolenjsko gričevje, na jugu in jugozapadu pa zreš kranjski Kras. Z Grada pregledaš obširno Ljub-

ljansko barje, ki se razprostira južno od Ljubljane. Z Grada vidiš Ljublanico, ki teče skozi mesto in ki se odcepi od nje in zopet izteka vanjo 2 km dolgi Grubarjev prekop. Golovec in Šišenski hrib dvigata lepoto okolice.

Vse to je naše!

Kjer je stala rimska Emona, kjer je vihrala turška sila, koder je stoloval Napoleonov namestnik v francoski Iliriji, kjer so se l. 1821. zbrali evropski vladarji na znameniti svoj kongres, kjer je tiščalo narodno i politično svobodo k tlom nemško-avstrijsko nasilje, kjer se je l. 1862. zgradilo prvo sokolsko gnezdo na slovanskem jugu, tam stoji danes naša lepa, bela, jugoslovenska Ljubljana in v svečanem raspoloženju čaka, da slovesno in sestrsko sprejme tisočbrojne množice sokolskih bratov in gostov!

Na severu od nje šumi naša Sava, ki žene svoje valove izpod očaka Triglava mimo gorenjskih sokolskih gnezd in mimo krasnega Zagreba do kraljevega Beograda ter prinaša dan in noč, iz veka v vek vsemu našemu narodu in vsej naši zemlji naše iskrene, bratske pozdrave!

Vse naše, naše!

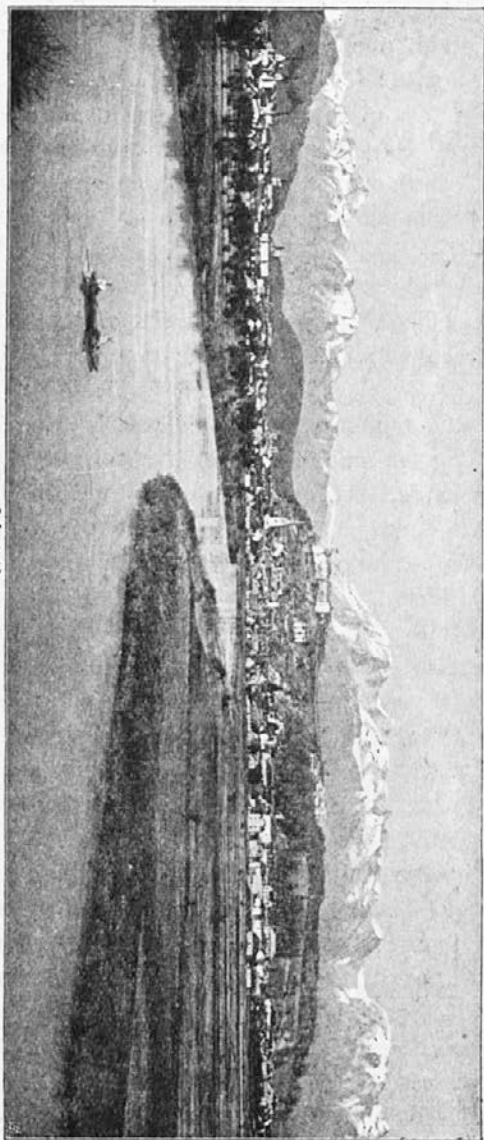
Preteklost je naša, polna trpljenja, dela, pričakovanja in hrepenjenja; naša je sedanost, iz krvi, muk in grobov rojena, ki je razrušila vse umetno postavljene meje in je največji del bratov in sester združila pod sokolskim praporom v eno veliko rodovino! in naša je bodočnost, ki zasije narodu v nesluteni veličini, ker ostane zvest prisegi edinstva in dela!

Pot na zletno telovadišče drži mimo sv. Krištofa, starega ljubljanskega grobja. Tamkaj je dom prvega staroste Jugoslovenskega Sokolskega Saveza, nepozabnega brata dr. Ivana Oražna! Tudi ta grob je naš! Zakaj v njem počiva v večnem snu plemenito srce, ki je vso to našo sedanost in bodočnost nosilo v sebi že tistikrat, ko je samo Sokolstvo pripravljalo pot dogodkom, ki so razdrli stari svet prevar in krivic in ustvarili našo skupno domovino!

Na dolensko stran leti pot do Oražnovega „Zelenega hriba“. Temu je bližnji sosed „Suhi bajer“, koder stoje gomile onih, ki so jih pobili streli avstrijskih krvnikov!

Tudi te so naše!

Ljubljana

Naša bodočnost je hotela, da so klicala srca naših mrtvecev z Gregorčičem: „Mojo srčno kri škropite . . . , kakor seme jo vrzite! . . . „

Vse je naše! — Tako vелеva zavest, ki mogočno polje v vsakem sokolskem srcu in vso našo moralno in materialno moč dviga po zapovedi večnega gibanja in snovanja in v zmislu Tyrševega načela nezadovoljnosti k nedosežnim višavam popolnosti posameznika in celote, „da bomo narod poštenjakov, da bomo narod vrlih mož!“

Ljubljani so županovali naši sokolski bratje: dr. Etbin Costa, Peter Grasselli, Ivan Hribar in dr. Ivan Tavčar — drugo imenovani Sokol šestdesetletnik, zadnja dva Sokola petdesetletnika. Ti so v najtežjih razmerah ustvarili Ljubljano takšno, kakršna je danes: dali so ji lepo lice in so nacionalno zavednost meščanstva netili in dvigali z lastnim delom in življenjem, posvećenim obči blaginji. — Mi pa otvarjamo sedaj vsa pota in vse ceste, ki drže v Ljubljano, svojim bratom in sestram z vabilom, naj pridejo med nas kot v lastni svoj dom!

E. Gangl.

Sokolska misao i Slovenstvo.

Historija prirode i čovječanstva uči da je sve u neprestanom razvojnom toku: jedan narod propada, drugi dolazi na njegovo mjesto; jedna se rasa javlja, raste i dodje do kulminacije, zatim opada, a druga preuzima ulogu svoje predšasnice. I slovenski svijet, naša slovenska rasa počela je da se budi i pridiže. Znamo da u najstarija i starija vremena indoevropske civilizacije i pisane historije, o Slovenima izričito skoro ni spomena nema. Ne zna se za njih; probudjeni narodi o njima ne govore; ali — oni žive. Prosvijećeni narodi starine drže se prema njima kao da ne postoje; gledaju s visine na varvare, i ako je naukom utvrđena zajednica i nekadašnje bratstvo svih tih naroda i rasa.

Doba budjenja i samosvijesti Slovenstva kao jedinstvenog rasnog organizma mogli bismo staviti u prvu polovicu devetnaestoga stoljeća. Velika Francuska Revolucija prekinula je odjednom sa starim životom naroda, i čojeka oslobodila rop-

stva. Talasi toga duševnog preporoda doprli su sa Zapada u srednju istočnu Evropu. Slobodna duha prosvijećeni individui i unutar slovenskih naroda dali su se na posao, i malo po malo, osvješčujući druge, izvojštili su poštivanje slobode i prava svojih naroda. Poput rascjepkanih naroda Srednje Evrope, počinju da se grupišu u jače rasne i državne organizme brojna mlada slovenska plemena, a pod uticajem romantičkog ilirskog pokreta, i južne Slovene. Od svih slovenskih ogranaka kao da je novi duh vremena najviše i najživlje zahvatio razmjerno onda još malo slovensko-češko pleme.

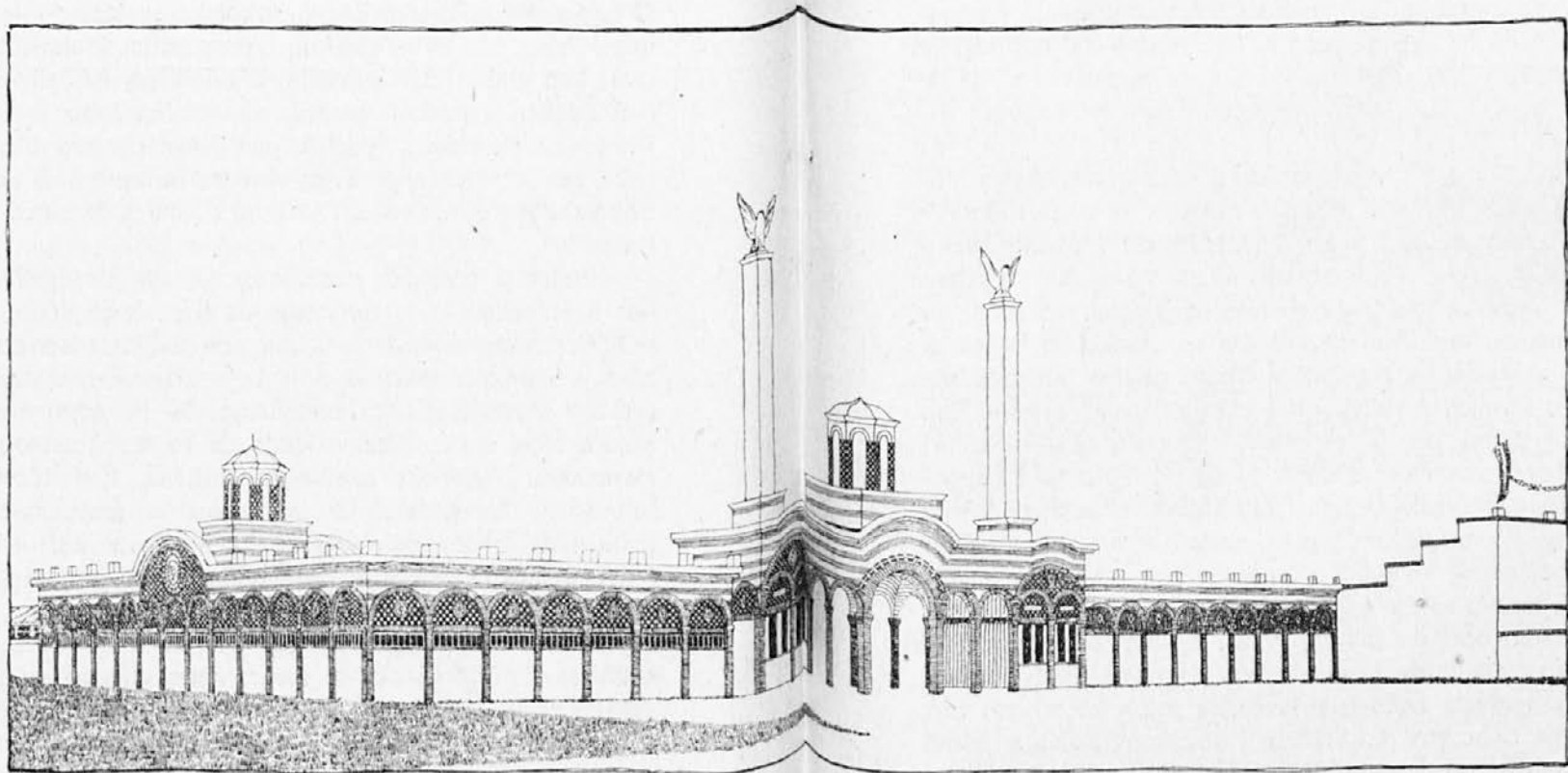
U Čeha su se, paralelno sa francuskim i njemačkim romantičarima, počeli javljati ljudi, koji su sebi postavili zadaćom, da pridignu i preporode svoju otadžbinu. Kao pravi slovenski romantičari, oni se nisu ograničili da rade na preporodu i osvješčivanju samo svoje uže domovine, svojega češkoga plemena, nego čitavoga Slovenstva. Odmah na početku ovoga doba javlja se valjda najsimpatičnija, što ju je ikada slovenski svijet dao, ličnost J a n a K o l a r a, koji u svojem sveslovenskom romantičarskom spjevu „Slavy dcera“ hoće da dokaže što je Nijemac Herder o Slovenima tek natuknuo bio. Ime Kolarovo ostalo je kao neki simbol bratstva i jedinstva svih Slovena i slovenske uzajamnosti; za njim dodjoše sjaju na nebu slovenske kulturne prošlosti opet Dobrovski (otac slavistike), Šafařík, Čelakovski, Palacki, Ríger, Svatopluk, Čeh, Jungman, i toliki drugi. Svi ti jaki i svijetli duhovi rade na preporodu i pridizanju Slovenstva, nastoje oko ostvarenja jedne velike kulturne a po mogućnosti i političke slovenske zajednice. Ali, budući da nije dovoljno samo idealizovanje i književno-pjesnička propaganda za velike i realne poslove, trebalo je organizovati i fizičku snagu, radi oslobodjenja jedne velike rase, čiji su mnogi dijelovi stenjali pod jarmom tudjinskim. I za tu drugu praktičnu stranu pobrinulo se je u prvome redu isto malo češko pleme. Živeći u neposrednoj blizini jakoga i velikoga po broju i kulturi njemačkog naroda, Česi su mnogo šta od nijemaca naučil osim što su, primorani da se sa nadmoćnijim protivnikom bore za samoodržanje, mogli uopće da lakše dodju do praktičnog iskustva i znanja, kako i kojim se načinom i sredstvima daje ideja najuspješnije u djelo privesti. Kao jedno od najbržih i naj-

boljih sredstava za podignućem velikoga cilja pokazalo se osnivanje „Sokola.“

Sokolska ideja, koja je nikla u glavama i srcu velikih čeških i slovenskih rodoljuba Tirša (Tyrš) i Fignera (Fignera), primjenjena na delu, sigurno je jedan od događaja prvoga reda u slovenskoj kulturnoj historiji; on se zbilo u Pragu, god. 1861. osnivanjem prvog sokolskog društva. Kao munja ili kao neka božanska iskra, sokolska se ideja širila iz Zlatnoga Praga po svim dalekim i prostranim krajevima Slovenstva. Već god. 1863. spuštala se ona i na naš slovenski jug, i u Ljubljani osnovana je prva slovenačka župa; a malo zatim i hrvatska i srpska, Kroz ne pun jedan decenij, slovenski je soko savio gnijezda po svim slovenskim krajevima i zemljama. Sokolska je lozinka bila: „Složnim silama k prosvjeti, slobodi, i slavi!“

Kako je politička sudbina pojedinih slovenskih naroda bila nejednaka, — prema tome da li su imali svoju državno-političku samostalnost ili su bili pod tuđim gospodstvom, — tako je i pokret sokolski prije Svjetskoga Rata imao različitu svrhu, i služio različitim metodama da bi odgovorio svojoj zadaći. Nije, dakle, nikakvo čudo da se je sokolstvo najvećma razmahalo, i uhvatilo najdubljeg korijena, kod Slovena bivše Austrije. Ugnjetavani i sprečavani u svom nacionalno-kulturnom životu od Nijemaca i Madžara, austrijski bi se Sloveni, možda, odrodili bili u velikoj mjeri, utopili se u moru germanstva, da nije došlo do organizacije sokolske. Organizujući sve, od malene dječice pa do pune muške snage, sokolstvo je išlo za tim da stvori neku vrstu obranbene slovenske vojske, koja je i bez puške i bez topa imala da pomogne i ostvari napokon narodno oslobođenje podjarmljenih slovenskih naroda, i u tome imamo sjajan primjer prije svega u braći Česima. Poznato je kako su oni, odmah na početku strahovitoga rata, u masama uskraćivali poslušnost austrijskim vojničkim oblastima: čitavi pukovi prelazili su ruskoj i srpskoj vojsci, radi čega je austrijska vojna komanda brisala imena nekih čeških pukova (posebno praškog), iz imenika austrijske vojske. Što su Česi radili naveliko, radili su i svi svjesniji Jugosloveni, koji su se nalazili unutar austrijske carevine i bili primorani da idu u austrijsku vojsku. Ko je u prvome

I. Jugoslavenski Svesoljski Slet u Ljubljani.

Ulaz u Sletšte.

redu na tako rizičan način izlagao svoj život, i htio da doprinese ostvarenju snova naših otaca — oslobodjenja? Komu ima da se prije svega zahvali, da je došlo do osnivanja i ustrajanja čeških legija; i ko je stvorio južnoslovensku legiju, i bezbroj dezertera Srba, Hrvata i Slovenaca iz bivše austrijske vojske, koji su se rame o rame borili uz srpsku vojsku za oslobodjenje roda i njegovo ujedinjenje? Ko je punio bolnice bivše monarhije za vrijeme Svjetskoga Rata, i potajnom agitacijom na sve moguće načine gledao da joj podgrize i presiječe žile? Možemo vrlo kratko da odgovorimo, da je to učinio soko, da je to najvećim dijelom zasluga sokolske misli.

Ali, je li s oslobodjenjem ispod austrijskoga jarma slovenska sokolska zavjetna misao i misija i završena? Ima li soko i sokolska misao i nakon ovih velikih vremena pravo na opstanak? Treba li još uvijek da se slovenska omladina okuplja u sokolska jata, i da njeguje osvještanu i u prošlosti toli spasonosnu sokolsku misao? Da se, i kako da se na to odgovori, dosta je baciti jedan letimičan pogled na današnje Slovenstvo, i vidjeti u kakvu ga je stanju ostavio Svjetski Rat. Pogledajmo samo na najveći slovenski ogranak — Rusiju! Eto već skoro punih pet godina da narod Tolstoja i Dostojevskog trpi neizkazane patnje i mučenička iskušenja. Rijeke krvi, što su je prokile milijonske ruske armije za slobodu čovječanstva, ostale su gotovo i nezapažene a kamo li nagrađene. Ko će sve to da popravi i u red dovede? Ko će porušeno carstvo opet da sagradi, ma i ne bilo baš carstvo, i staru veličinu, ali ljepšu i savremeniju da povрати? Ko drugi, ako ne sveslovenski soko sveslovenska sokolska misao! Eto sokolu polja rada, eto mu velikog i uzvišenog zadatka. Sama bi ova okolnost već dovoljna bila da svako ko osjeća iskreno slovenski stupi u sokolsko jato, tražeći priliku da učini svoju svetu slovensku sokolsku dužnost i pomogne braći koja su u nevolji.

Ali, osim toga, osim Rusije, soko i sokolska misao imaju i drugih važnih i uzvišenih novih zadataka. Poljska, Češkoslovačka i Jugoslavija, istina, oslobodjene su, ali je njihova sloboda ona prava, široka sloboda, koja svakome čovjeku daje svoje, i donosi spas cijelome čovječanstvu. Je li

svaki čovjek u Jugoslaviji doista slobodan i zadovoljan slobodom? — Odgovarajući na ova pitanja, odgovorićemo i na pitanja o novim zadacima sokolstva i njegovoj misiji u budućnosti. „Lešina propale Austrije“, rekao je Mahar. govoreći o težini sredjivanja prilika u Češkoj, „ostavila je tako ubitačan trag za sobom i u tolikoj mjeri okužila našu atmosferu, da ćemo se još dugo vremena imati da borimo s tim otrovom“. Što je Mahar mogao da reče o prosvijećenoj i naprednoj Češkoj, koliko više može da to vrijedi za prilike u nas, koji smo za braćom Česima u mnogočemu zaostali.. Svuda tu soko ima da vrši svoj blagotvorni utjecaj. Pravo shvaćena i preporodilačka sokolska misao mora da bude, i biti će, ona koja će naše duše očistiti i povesti u više sfere, koja će našu oslobodjenu i ujedinjenu otadžbinu i čitavi slovenski svijet podići na dostojnu visinu, i učiniti da se ostvare proročanstva onih slovenskih velikih sinova koji su govorili o preporodu Evrope s pomoću Slovenstva.

Dr. P. K. Bulat.

SOKOLSTVO

JUGOSLOVENSKI SOKOLSKI SAVEZ

Izjava. Starešinstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza izjavlja na podlagi stvarne preiskave, da so bili očitki napram bratu Stanetu Vidmarju zaradi volitve v upravni odbor Mestne hranilnice Ljubljanske s sokolskega stališča neupravičeni.

V Ljubljani, dne 14. julija 1922.

Dr. Vladimir Ravnikar,

t. č. starosta.

Dr. Riko Fux.

t. č. tajnik.

Isključeni. Starješinstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza je v svoji seji dne 7. julija 1922. isključilo in črtalo iz Jug. Sokol. Saveza naslednja sokolska društva: Pitomača, Gjurgjevac, Suhopolje, Sv. Ivan Žabno in Virje, ker so se priključila Hrvatski Sok. župi „Preradović“.

Na isti seji je Savezno starešinstvo odobrilo isključitev članov: dr. A. Adžija, dr. I. Veduš, E. Bartl in J. Sitai iz Sokolskega društva Grubišnjopolje, ker niso hoteli plačati garancijskega fonda.

II. Slet Sokolske Župe Bačke.

Triumf sokolske misli u Subotici.

Sokolstvo predstavlja živu snagu naroda, njegov borbeni duh. Uvek vedro, uvek raspoloženo, puno optimizma i vere u budućnost, ono podržaje narod u svestranjoj svežini i ne dopušta da malakše ni duševno ni telesno.

Uvek u poletu, na snažnim krilima svoga idealizma, ono uzdiže duh naroda visoko ivnad sićušne svakidašnjice, iznad malih, sitnih, prolaznih ciljeva, i zamahom oluje nosi ga ravno prema velikim idealima čovečanstva, koji sačinjavaju suštinu i svrhu života svakog naroda.

Uvek u pokretu, nepokolebljivo, neumorno odvažnim i energičnim korakom ono stupa na čelu narodnih masa i živo, besno krči, ruši, obara i uklanja sve zapreke, prepone i smetnje, pripremajući tako, pravilan tok narodnog života i spremavajući svaki zastoj, to najveće zlo, koje može narod da svigne.

Sokolstvo je narodnom telu što i zdrava krv organizmu: ono ga hrani jača, razviju, donoseći mu stalno nove sokove, regenerišući obolele delove, snažeći anemično staničje i parališući vezujući pogubno dejstvo svih otrovnih supstancija, koja je zlobna ruka u nj ubrizgava.

Ono je onde, gde je pogibelj, ono je onde gde treba zauzeti borbeni stav, ono je i onde gde treba, da se radi, diže, stvara. Ono u Zagrebu, na mučnom i teškom položaju, brani svetinju našu, naše narodno jedinstvo i aije krvav boj protiv svih neprijatelja ove najveće naše narodne tekovine.

Ono u Ogulinu diže spomenik narodnom borcu i mučeniku pop Gigi Joviću i ne plašeci se dinamita ni kuršuma, postepeno, ali sigurno izgrađuje čvrste temelje narodne budućnosti i veličine.

Ono je i u Subotici. — Taj grad, po veličini i broju stanovnika drugi u našoj državi, za mađjarskog režima, a i danas, važna komunikaciona, ekonomska i strateška tačka, u nacionalnom našem životu do sada bez aktivne uloge, sa gotovo sasvim odnarodjenom inteligencijom i nesvesnim narodnim masama, primivši spolja već sasvim mađjarski karakter i važeći već kao izgubljena stavka u našem nacionalnom inventaru, po Oslobođenju našao se na granici naše Kraljevine i time preuzeo za budućnost krupan i ozbiljan zadatak: da bude svetionik nacionalne svesti mrtva straža na severu naše Otadžbine.

Tu važnu, a još slabu narodnu poziciju nije Sokolstvo moglo prepustiti samoj sebi. O Vidovdanu ono se u jetima spustilo na tu kulu: da upali taj svetionik i da na toj mrtvoj straži podigne i svoju karaulu, iz koje će se svojim bistrim, oštrim sokolskim okom da motri na sve što se događja i s ove i s one strane granice. Kao kakva crvena bujica mladosti, snage, zdravlja, ono se razlilo po subotičkim ulicama, da obnovi, regeneriše ustajalu krv, da probudi uspavane tradicije i ustalasa, pokrene ukočene narodne mase. Ono je u subotičko tlo zabolo svoj sokolski barjak i pozvalo sve što narodski misli i oseća u Subotici, da se bez razlike vere, plemena i staleža svrsta pod taj barjak na odbranu našeg najvećeg dobra: našeg narodnog i državnog integriteta. Ono je, pokazujući na u gustim masama pred gradskom većnicom svrstane sokolske kolone, pune snage, ushićenja i samosvesti, dalo

do znanja i onima preko Kelebije, da imaju za susede narod koji viteški misli i oseća, koji želi da u miru i duhu opšte solidarnosti stremi za cije- vima čovečanstva, ali koji će, crpeći snagu iz neusahnjivog vrela idealizma, rodoljublja i požrtvovanosti svojih sinova i kćeri, uvek i u svako doba umeti i hteti da se bori i da gine za svoju slobodu i svoju čast.

Subotica je shvatila ovaj dolazak Sokolova i ona ih je toпло primila. — Onaj srdačni doček, ono klicanje, ona vesela i razdragana lica, oni čili- movima iskićeni prozori, one cvećem zasute sokolske kolone, one dobre sta- rice, koje su žitom posipale Sokolove i Sokolice, onaj čestiti seljak, koji se progurao iz mase sveta napred i koji je dežurnom redaru, kad ga je gurao natrag, uzviknuo: „Pusti me, da vidim tu lepotu, pa onda me ubi“, sve to svedoči o triumu sokolske misli, sve to dokazuje, da je u Subotici za uvek savijeno nerazorivo sokolsko gnezdo.

Tu veru ne može pokolebati ni ono nekoliko kuća sa spušenim za- storima i izgledom izumrlosti, ta nemar i nemoćna orlovska demonstracija. Jer, kad ona školska deca, koja su, postrojena po ulicama kuda je prolazila svečana povorka, iz hiljadu grla, mašući zastavicama i bacajući cveće, po- zdravljala sokolske kolone, prime u svoje ruke sokolski barjak, tada u celoj Subotici neće više biti ni jedne kuće, iz koje na budućem sletu ne će kroz širom otvorene prozore uz kišu cveća zaoriti urnebesno „Zdravo“, koje će odjeknuti daleko preko granice, nagovešćujući svima, da je Subotica za ve- čita vremena postala severna straža, severna Kula Nebojša naše prostrane Otadžbine.

Pripreme za slet. Upravni Odbor Bačke Sokolske župe na svojoj sednici od 9. oktobra 1921. zaključio je jednoglasno, da se II. župski slet ima održati 28. i 29. juna o. g. i to u Subotici. Kao sokolsko-tehnički cilj sleta odredjen je: revij sokolskih trupa pred polazak na svesokolski slet u Ljubljani i učvršćenje veza i pobratimstva izmedju sokolstva i vojske; kao nacionalni cilj: jačanje nacionalne svesti i svesti narodnog i državnog je- dinstva i manifestacija nacionalne snage i solidarnosti pred tudjinom.

Imajući u vidu opštenarodni, kult i politički njegov značaj, počelo se još s jeseni sa priprema za slet. Sokolsko-gimnastički deo priprema uzeo je u svoje ruke župski načelnik brat Milan Teodorović sa župskim tehničkim odborom, dok je za sve ostale poslove organizovan u Subotici naročiti sletski odbor sa inž. Kostom Petrovićem i inž. Otonom Tomandlom na čelu. Ne- umorni i požrtvovni rad ove braće, materijalna i moralna pomoć vojnih vlasti, subotičke direkcije drž. željeznica, a naročito uprave grada Subotice, kao i predusretljivost i patriotizam celokupnog subotičkog gradjanstva osi- gurali su potpuni uspeh sleta. Već sam dolazak gostiju pokazao je, da je organizacija sleta u čvrstim i iskusnim rukama.

Na sletu su uzeli učešća: 23 društva Bačke Sokolske Župe, Osječka So- kolska Župa (151), Beogradska Sokolska Župa (105), konjička podoficirska škola u Subotici (50), peš. puk iz Vel. Bečkereka (80), 34. i 7. puk iz Novog Sada i Subotice (280), Banatska Sokolska Župa izaslala je na slet tri izaslanika, dok su Jugoslovenski Sokolski Savez zastupali: brat Gjura Paunković iz Beo- grada (starešinstvo) Josip Kostnapfel i Mara Jeršek iz Ljubljane (tehnički odbor). Od strane Zagrebačke Župe i „Sokolskog Glasnika prisustvovao je

sletu brat Tošo Janjanin. Narodnu Odbranu reprezentirao je gjenearl Voja Živanović.

26. juna, kao prvi, stigli su u Suboticu vojnici Sokoli 7. peš. puka iz Novog Sada sa vojnom muzikom, a s njima je doputovao i načelnik župe brat Teodorović.

27. juna stizali su jedno za drugim sokolski i vojni transporti, burno pozdravljeni od subotičkih Sokolova i gradjanstva. Naročito veličanstven bio je doček beogradskog voza koji je stigao u Suboticu u 9 časova u veče sa Beogradjanima, starešinstvom Bačke Sokolske Župe i velikim brojem sokolskih društava, u svemu preko 500 Sokolova. Uz zvuke vojne muzike i i oduševljeno klicanje „zdravo“, „živeli Sokoli“, krenula je imponzantna povorka kroz osvetljene ulice u zajedničko konačište koje je bilo spremljeno za Sokole u državnoj gimnaziji, a za Sokolice u višoj devojачkoj školi.

Župske utakmice počele su 28. juna, na Vidovdan, u 6 časova i trajale do 9 časova, zatim nastavljene 29. juna od 6—8 časova.

U utakmici učestvovali su: 1) Utakmice Sokola: A) Odeljenja prostih vežba: a) članovi: Subotica (dva odeljenja), Novi Sad (1 odeljenje); b) članice: Novi Sad, Subotica, Petrovac, Sr Karlovci, Senta; podmladak muški: Novi Sad (2 odeljenja), Sr. Karlovci (1 odeljenje). B) Utakmica pojedinaca: 1) kugla (9 kg.) Branko Rašić, Sr. Karlovci (9.66), Lazar Mudrinski, Srbobran (9.51), Gjoka Orujić, Novi Sad (7.84). 2) koplje (Švedsko): Sava Kuzmanović, Novi Sad (30.64) Branko Ršić (29.45); 3) skok u dalj (iz zaleta): Sava Kričkov, Čurug (5.85), Milan Kalenić, Čurug (5.31), Ljubiša Rakić, Sr. Karlovci (5.00) 4) diskos: Lazar Mudrinski, Srbobran (30.02); Branko Ršić, Sr. Karlovci (27.58); Milan Petrović, Srbobran (27.55).

2) Utakmice vojnika. Takmičilo se samo sedam vojnika iz mitralj. odeljenja 1. bat, 34. peš. puka u prostim vežbama, skoku i bacanju kugle. Pobednici: Vladimir Zarić, Miladin Matić i Andrija Dobrosavljević.

Sudije bili su prednjaci Beogradskog i Osječkog Sokolskog društva, strogi ali objektivni.

Svečani pomen borcima palim za naše narodno oslobodjenje od Kosova pa do danas. U katoličkoj crkvi bila je sokolska deputacija od 50 Sokolova, medju ovima većinom Beogradjani. Svečanu službu su služili tri sveštenika; medju njima nije bilo Blaška Rajića, i ako je pomen održan u njegovoj parohijalnoj crkvi. Na horu je pevalo subotičko pevačko društvo. Spomen-slova nije bilo. Crkva je bila dupkom puna sveta.

U 11 i po časova bilo je osvećenje i otvorenje Oficirskog Doma u Subotici kojoj svečanosti je prisustvovalo Starešinstvo Župe sa izaslanstvima pojedinih društava.

Sokoli koji nisu bili na ovoj svečanosti upotrebili su slobodno vreme da posete izložbu narodnih ručnih radova koja je bila sa puno znanja i ukusa priredjena u gradskoj kući i od koje je čist prihod namenjen postradalima u Bitolju. Bili su zastupani radovi iz sviju krajeva naše otadžbine. Poseta je bila vrlo obilata a i prodalo se dosta rukotvorina.

Na Paliću. Na Vidovdan, u 2 časa po podne, učinjen je naročitim vozom izlet na Palić, poznato divno subotičko letovalište, gde je u sjajno uredjenom i dekorisanom parku priredjena zabava. Ova divna slika pvetvo-

mila se u orijentalnu jednu bajku, skasku, kada je u veče, kraj raskošne iluminacije iz hiljade električnih žarulja u raznim bojama, čiji je refleks izvajao čarobnu igru na ustalasanoj površini jezera, u prisustvu ogromne mase naroda započela Sokolska Akademija. Ona je zadivila i očarala sve. Stari Sokoli koji su bili na tolikim sletovima i sokolskim svečanostima, puni oduševljenja i hvale, priznali su, da ova Akademija po lepoti i tehničkoj savršenosti vežbi koje su se vežbale, po preciznosti, gracioznosti i eleganciji njihovog izvodjenja spada neosporo medju prvoklasne priredbe i da služi na čast i diku ne samo ovom župskom sletu, nego i celokupnom našem Sokolstvu. Oni koji su malodušno sumnjali, da će se naše Sokolstvo ikada dići do visine Češkog Sokolstva, mogli su se na toj akademiji uveriti, da su se naša najbolja društva na tu visinu već popela i da će postepeno i ostala slediti za njihovim primerom.

Akademiju su otvorile članice Beogradskog Sokolskog Društva, u naročitim belim klasičnim kostimima i sa belim venčicama oko glave, sa Erbenovom „devetkom“, koja je izvedena vrlo uspešno. Sve lepša za lepšom, sledile su figure jedna za drugom, povezane medju sobom duhovitim, skladnim, čas naglim čas postepenim prelazima. Vežbe su izvedene savršenom virtuožnošću, lakoćom i elegancijom, tako da su gledaoци i nehotice pomislili, da gledaju čuveni ruski balet, a ne skromne sestre Sokolice. Sestri Mili Jovanovićevoj koja je ove vežbe uvežbala pripada puno priznanja i onaj burni aplauz po svršetku vežbe bio je tek skromna nagrada za umetnički užitak, koji su Beogradjanke sa svojom vrsnom prednjačicom pružile publici.

Zatim je nastupio Osijek sa tri tačke jedno za drugim. Još u predratno vreme Osječki Soko važio je kao jedno od najboljih sokolskih društava na Jugu, a ovaj nastup na Paliću dokazao je, da su sadašnji načelnic braća dr. Pavle Mergentaler i Dragan Muk održali društvo na staroj visini i sačuvali neoskrvnjenu tradiciju Krste Dončevića, jednoga od prvaka Hrvatskog Sokolstva.

Prvo je muški podmladak izvodio rusku narodnu igru „kozaček“. Odeveni belo od glave do pete, sa crvenim pasom, vitki i gipki dečaci izmedju 12—16 godina, sačinjavali su jednu neobično simpatičnu grupu. Njihova skladna igra, neverovatnom okretnošću i brzinom izvedeni najteži i najkomplikovaniji pokreti zadivili su sve. I kad je završena poslednja figura frenetičnom klicanju „živio Osek“ nije bilo kraja.

Za njima je došao ženski podmladak u belim kratkim haljnicama, sa raspuštenom kosom. Izvodile su ritmičke vežbe svoga načelnika brata Muka. Vanredno uspele kompozicije, koje svojim čas plahovitim čas živahnim, ali uvek čednim pokretima daju upravo plastičnu sliku nevine detinje duše, koja se poput prolejnog pupoljka budi iz sna i rascvetava. Već su davno bili umuknuli poslednji akordi pratnje, a publika je još pozdravljala male umetnice.

Ove su se, medjutim ubrzo vratile u arenu, ali sada u društvu svojih starijih sestara, da izvedu Očenaševkov „ritmički dvojbzor“ i time razdraganu publiku dovedu u ekstazu.

Nastupile su Subotičke Sokolice, koje su uz pratnju vojne muzike počele izvoditi vežbe buzdovanima. Mlade Sokolice dostojno su reprezentovale domaćina, subotičko Sokolsko Društvo, pa su bile burno pozdravljene,

Članovi Beogradskog Sokolskog Društva izveli su sada Erbenovu „devetku“, koja sa svojim oštrim odsećenim pokretima i energičnim stavovima simbolizuje mušku snagu, odlučnost i odvažnost. I ovo odelenje je dokazalo da Beograd u tehničkom pogledu spada među prva društva u Savezu. On je punim pravom podelio slavu te večeri sa osječanima.

I novosadsko Sokolsko Društvo dalo je u „venčićima“ brata Miroslava Vojnovića osobito uspelu tačku. Novosadjanke sa svojom načelnicom Zorom Tucićevom izvele su sa puno gracije ove simpatične vežbe, među kojima se osobito poslednja, odigrala uz zvuke poznate vesele slovačke melodije, svima neobično dopala.

Završili su Akademiju Osječani sa simboličnom ritmičkom vežbom „Pad Tirana“.

Sa ovom stvari, jednom od najboljih što ih je dalo češko Sokolstvo, mogu Osječani izići pred najotmeniju evropsku kritiku.

S time je, u najboljem raspoloženju, završena vva nada sve i u svakom pogledu uspela akademija, posle koje se uz pesmu i igru nastavilo opšte veselje.

O ponoći vratili su se Sokoli u Suboticu kroz koju se u kasno doba kroz noćni mir razlegali zvuci sokolskih fanfara i patriotskih pesama.

Zatim je sve umuknulo, da odmorno dočeka drugi dan sleta.

Drugi dan sleta. Glavni sokolski dan bio je 29. juni. Čili i sveži već u rano jutro, našli su se Sokoli opet na sletištu da posmatraju utakmicu vojske i podmlatka, prateći je do kraja s velikim interesovanjem,

V 10 časova bilo je na sletištu na okupu već celokupno Sokolstvo i tada se počela formirati impozatna svečana povorka koja se u 40 $\frac{1}{2}$ časova krenula kroz grad prolazeći ulicama. Na čelu povorke jašila je konjica osječkog Sokolskog društva (30), a za njima subotička konjička podoficirska škola na konjima (50), i vojna muzika konjičke divizije. Za njima su stupali redom: čete 34. i 7. peš. puka (340), vojna muzika 7. peš. puka, Soko-barjaktar sa svečanom zastavom bivše fruškogorske Sokolske župe, praćen dvojicom Sokolova sa isukanim mačevima, načelnik župe Milan Teodorović, sokolska izaslanstva sa starešinstvom Župe (20), Sokolice u narodnoj nošnji (15), ženski podmladak (80) muški podmladak (88), Sokolice (193), fanfara somborskog Sokolskog društva (12), Sokoli u vežbačkom odelu (108), Sokoli u svečanom odelu (216), fanfara valpovačkog Sokolskog društva (12), Sokeli i Narodna Odbrana u građanskom odelu (200).

Posle pola sata hoda zaustavila se povorka pred gradskom kućom, pred kojom je bila podignuta tribina, sa koje je starešina Bačke Sokolske Župe, Dr. Ignjat Pavlas, divnim patriotskim govorom pozdravio grad Suboticu, preko subotičkog gradonačelnika.

Posle toliko vekova, rekao je dr. Pavlas, našli su se junaci i sokoli opet zajedno i divna naša narodna pesma, koja nam dočarava slike iz davne prošlosti, postala je stvarnost. Soko i vojnik, u bratskom zagrljaju, stupaju muški i odvažno u borbu za narodne ideale.

Sokoli su doleteli u Suboticu iz onih visina, gde vlada čisti idealizam, gde nema političkih partija, verskih, plemenskih ni klasnih opreka i gde je u srcima sviju upisano samo jedno načelo: „Svi smo sinovi samo

jednog naroda i jedne Otadžbine, za čiju slobodu i sreću spremni smo da ginemo!"

Sa tom svojom idejom sokolskom Sokoli su došli u Suboticu, da prime pod svoj sokolski barjak svakoga bez razlike vere, plemena, partije i društvenog položaja, svakoga ko je voljan da se čista srca pričesti ovim svetim sokolskim pričešćem. Soko prima svakoga ko je voljan da radi za sokolski i narodni ideal, ali ujedno poručuje javno i otvoreno svima, i s ove i s one strane granice, da će se bezobzirno boriti protiv onog, ko digne ruku na ovaj ideal i da će svi oni sami leći u onaj grob, koji pokušavaju nama da kopaju.

Govor dra Pavlasa burno i dugo je pozdravljan i odobran od nepregledne mase sveta, koja je bila prekrilila prostrani Karagjorgjev trg i koja je otkrivene glave usred dostojanstvene tišine slušala zvuke narodne himne, intonirane posle govora.

Posle otpozdrava gradonačelnika dra Andrije Pletikosića, koji se toplim, biranim rečima zahvalio Sokolima na priredjenoj narodnoj manifestaciji, koja je na sve Subotičane učinila najdublji utisak, prodefilovali su Sokoli sa svojim zastavama pored tribine, pred podstarešinom Sokolskog Saveza i starešinom Bačke Sokolske Župe. Defilovanje je trajalo punih dvadeset minuta, nakon čega su se Sokoli razišli na ručak.

U 12 i po časova bio je u svečanoj dvorani hotela „Beograd“ banket koji je grad Subotica priredio Sokolima i ostulim reprezentantima. Na banketu je bilo 120 lica. Sem Sokola, bili su onde veliki župani dr. Paja Dobanovački i dr. Lazar Bugarski, gradonačelnik subotički dr. Andrija Pletikosić, gjenearal Voja Živanović, gjenearal Evgenije Salkov, komandant konjičke divizije puk. Miloš Jovanović, komandant mesta puk. Lazarević, predsednik udruženja rez. oficira major Milan Radosavljević, poslanici subotičkog okruga i mnogi drugi. Na banketu svirao je orkestar muzike konjičke divizije.

Kod pečenja, veliki župan dr. Dobanovački divnim govorom nazdravio je Kralju i Kraljici, kojima su prisutni neopisivom oduševljenjem klicali i kojima je po tom sa banketa u ime Bačke Sokolske Župe poslat brzojavni pozdrav.

Načelnik dr. Pletikosić pozdravio je iskrenim rečima Sokole, u ime kojih mu se zahvalio starešina Župe dr. Pavlas.

Posle još nekoliko lepih zdravica, medju kojima su naročito ona podstarešine Saveza Gjure Paunkovića i gjen. Voje Živanovića na prisutne učinile dubok utisak, razišli su se svi u najlepšem raspoloženju, da se sprema za popoldnašnje javne vežbe, koje su počele u 17 časova. U desetorednim kolonama nastupilo je 696 članova u župskim prostim vežbama, koje je za slet sastavio brat Milan Teodorović. Vežbe su izvedene lepo i skladno i nekoliko hiljada gledalaca oduševljeno su pozdravili vežbače.

Zatim je 156 dece izvodilo u nekoliko grupa divne i simpatične dečje igre, koje su bile pravo zadovoljstvo za posmatrače.

U prostim vežbama muškog podlatka za ljubljanski svesokolski slet učestvovalo ih je 129, a u istim vežbama za ženski podmladak 55. Ovi lepi sastavi Saveznog načelnika dr. Murnika izvedeni su vanredno precizno.

Posle podmlatka sledile su vežbe na spravama koje je izvodilo šest odeljenja po 8 vežbača. Osječani, koji su izvodili kombinovane vežbe na konju i jarcu, te odeljenje beogradskog Sokola bili su naročito često i oduševljeno aklamirani.

Ponosno i impozantno je uz zvuke muzike nastupilo 150 vojnika, sa noževima na puškama i uz urnebesno klicanje izveli su vanredno lepo kombinovane vežbe oružjom župskog načelnika Tedorovića. Naročito je bila lepa, lepo izvedena i burno popraćena treća vežba, koja se radi uz zvuke „Oj Sloveni“.

Članice Beogradskog Sokolskog društva opetovale su sa Akademije Erbenovu „devetku“, pa su bile opet oduševljeno pozdravljene.

Murnikove proste vežbe izvodilo je 206 članova i 166 članica.

Slet je završen vežbama konjičke podoficirske škole na konjima (48). Na vanredno lepim konjima, sa sabljama o unkašima i karabinkama preko ramena, veličanstveno su nastupile na sletištu četiri grupe od po 12 vitkih i lepih mladih jahača, od kojih je prva partija bila na doratima, druga na belcima, treća na vrancima, a četvrta na alatima. Ove vežbe, novina za našu publiku, dopale su se svima izvanredno.

Lepom alegorijom završen je zvanični program sleta, koji je svojim potpunim uspehom ispunio sve zadovoljstvom, ponosom i verom u nesalomljivu snagu našeg naroda, u veliku i srećnu budućnost naše Otadžbine.

Na večer i u noći razišli su se Sokoli, okrepljeni ovom zajedničkom manifestacijom, svojim domovima, i kad se željeznički voz kretao, odjekivala je subotička željeznička stanica poklicima:

Do viđenja u Ljubljani!

Dr. B.

ŠIBENSKA SOKOLSKA ŽUPA.

Javni nastup sokolskog društva u Šibeniku. Dne 13. ov. mj. priredilo je Sokolsko društvo u Šibeniku svoj prvi nastup poslije tolikih godina rata i okupacije.

Društvo je bilo početkom rata g. 1914. raspušteno, sva imovina društva na dražbi prodana, a nekoliko je članova skupa sa starešinom društva, sadašnjim ministrom vjera, bratom Krsteljem bilo internirano i pozatvarano.

Iza sloma Šibenik nije bio nego 8 dana slobodan, jer su odmah došli Talijani i okupirali ga sa čitavom sjevernom Dalmacijom. Rad društva u takovim prilikama bio je nemoguć, društvene prostorije bile su oduzete, a okupaciona talijanska vlast pazila je na svaki i najmanji znak društvenog života. Društvo je postojalo i životarilo s jedinom tendencijom, da u ona teška vremena okuplja oko sebe ljude, da im ulije što više otpornosti i nade, da će jednom ipak doći dan, kad će prestati prokleti pašaluk kobaridskih kukavica. Nešto malo se i radilo, ali to nije vrijedno spomena, jer se radilo bez sistema i reda.

Tek iza Oslobođenja, iza 12. juna lanjske godine, bilo je moguće da se otpočne sa radom. Naravna stvar, da prva uprava nije mnogo mogla da postigne, sve da i nije imala nekih pogrešaka, koje su mogle silno škoditi društvu, pa i posve ga upropastiti. Ali ipak njezina je zasluga, da je oku-

pila članstvo, izvršujuće i podupiruće i time osigurala život i napredak društva. Nastojala da i vježbače privuče na marljiv rad. Nije joj uspelo, ali ide je ipak hvala za nastojanje. Nije joj uspelo za to, jer je uspjeh htjela da postigne samo sa patetičkim, rodoljubnim i t. d. poticajima, a nije usput znala da unese u društvo pravi disciplinovani sokolski duh sa potrebitim mjerama i da stvori odgovarajuće prilike za takav rad.

U tom pogledu ne može se pohvaliti ni sadašnja uprava glede članstva. Ali to je i nemoguće i to može da uvidi svatko tko pozna naše prilike. Skoro sva društva u Dalmaciji osnovana su od stranačkih vođa i bila su u najvećoj mjeri izrabljivana u stranačke svrhe. Članstvo se nije odgajalo u pravom sokolskom duhu, nego je samo paradiralo u odorama i dolazilo na društvene plesove i zabave i — glavne skupštine kad je trebalo birati novu upravu. Bilo je doduše i perioda kad nije bilo tako, ali to su većinom bile zasluge dobrih učitelja, kako je u Šibeniku bilo kroz ono vrijeme, dok je učiteljem bio brat Krasnik. Pravila o izvršujućim članovima i o mjerama, kojima se moglo prisiliti te članove da predju u podupiruće ili se uopće izbrišu iz društva, bila su iluzorna, jer stranački vođe nijesu htjeli da gube pristaše.

I tako se moglo dogoditi da je na ovom javnom nastupu od 350 izvršujućih članova vježbalo kod prostih vježbi samo njih 16! Zaista žalosna činjenica i sadašnja će uprava, poslije nekoliko bezuspješnih i uzaludnih opomena, početi da provadja svoj zaključak, oštro i bezobzirno da svakog člana, koji ne ispunjava svoje dužnosti, prebaci u podupiruće ili uopće izbriše.

Što se stranačkog utjecaja tiče, danas već nijesu tako žalosne prilike. Posvuda se vidi čvrsto nastojanje da se politika iz sok. društava posve eliminiira. I ako je već bilo pokušaja da se ponovno upotrebe u stranačke ili plemenske svrhe, ti su pokušaji najenergičnije suzbiti. I danas možemo, barem u koliko je to meni poznato, sa zadovoljstvom konstatovati, da su temelji sok. društava skoro svuda u Dalmaciji bar u tome pogledu čvrsti i zdravi i da uslijed toga ima mogućnosti da se razvija uspješan i normalan rad bez pogubnog utjecaja strančarstva.

Ovoliko je bilo potrebno da se izrekne, da se vidi kako su rastrovane bile prilike kod nas za napredak sokolske, prave sokolske ideje, i kako danas i u tom pogledu ide na bolje.

Sadašnja uprava Sokolskog društva u Šibeniku posvetila je svu svoju pažnju naraštaju i djeci. Sa sadašnjim članstvom nastoji da podržava samo kontinuitet društva, a svu svoju nadu polaže u onaj maleni i mladi naraštaj, od kojega hoće da stvori Sokole dušom i tijelom. I u tom je najveća njezina zasluga, što na tome polju ima i vidnih uspjeha

Nastup je počeo tačno u 5 sati popodne. Iza prostih vježbi članstva, nastupila su ženska djeca sa ukrašenim obručima, kad udari strašna kiša i tako omete čitav nastup. I uopće ova kiša kao da je imala neku osobitu ulogu, kao da je htjela da okuša volju i ustrajnost naših Sokola i Sokolića pa je i 18. ov. mj. kad se nastup opetovao dva puta prekinula vježbu. 18. ov. mj. nastup se je dakle opetovao i čitav je raspored bio do kraja izveden.

Proste vježbe članstva, određene za ljubljanski slet, bile su uprav uzorno izvježbane. Vježbalo ih je malo, samo 16, ali su izvježbane tačno i lijepo, u čemu osobitu hvalu zaslužuje brat Vasić, koji je članstvo počeo vježbati, a zatim otišao u Split. Njegov je rad nastavio s puno volje i razumijevanja brat Zorić.

Zatim su nastupila ženska djeca sa ukrašenim obručima izvadajući takodjer vježbe određene za slet u Ljubljani. Izvježbao ih je brat Protega na opće zadovoljstvo. Zatim je slijedio ženski naraštaj uz vodstvo brata Radonića. Izvadjane su takodjer proste vježbe određene za slet, a izvedene su bile upravo krasno i besprikorno, pri čemu su naše mlade sokolašice pokazale osobitu tačnost i eleganciju.

Uprav u taj tren opet je počela kiša i publika se razbježala i sklonila u obližnje kuće. Ali nije trajala ni punih 15 časa tako da se moglo opet nastaviti sa vježbanjem. Pravo je čudo, kojom je ljubavi i ponosom publika pratila ovaj prvi javni nastup poslije tolikih godina, jer se opet sva našla na svojim mjestima i s najvećim interesom pratila daljnje vježbe.

Sad je nastupio prednjački zbor s vježbama na ručama, Izvadjale su se natječajne vježbe nižeg odjela za slet. Ovo nekoliko naših prednjaka, može se bez promišljanja reći, to je ono što najvrijednije imamo u društvu. Oni društvo drže i rade dušom i tijelom za njega. Vježbe su vrlo dobro uspjele pa i ovdje valja priznati i pohvaliti brata Zorića, koji je uložio sav svoj trud i nastojanje, da ih što bolje dotjera. Tim veća je njegova zasluga, što je sve to postignuto kroz tako kratko vrijeme od malo mjeseci. Sad je nastupio muški naraštaj, mezimče, koje uživa najveće simpatije u društvu i na koje današnja uprava najveće nade polaže. Na broju njih 40. Izveli su svoje vježbe precizno i sigurno kao da je jedan vježbao. Brat Radonić posvetio je najveću brigu njima, uložio je za njih svu svoju strpljivost i volju i dotjerao ih dotle, da možemo na njih s ponosom gledati. To je uzor naraštaj.

Nijesu dobro ni treću vježbu svršili, kad opet počne kišica. Ali naši Sokolici ne htjedoše da odu dok i zadnju nijesu svršili. Medjutim se publika opet razbjegla i vježbe su morale da se prekinu.

Sad je bila prava muka sa onima najmladjima, s djecom. Njima je bilo silno žao, što i oni ne mogu da pokažu, što su sve naučili i koliko su napredovali.

Ali srećom kišica prestade i brat starešina naredi da i oni nastupe. Sokolski dom je odmah do vježbališta te su svi kroz to vrijeme u njemu bili sklonjeni. Čim su se vježbe opet nastavile, publika se opet našla na svojim mjestima, premda je već i 8 sati bilo.

Dvadeset i dvoje djece izvedoše svoje vježbe sa štapovima upravo krasno, da je publika ostala zadivljena preciznošću vježbanja tih najmanjih. Izvježbao i njih, kao i žensku djecu, brat Protega pokazavši pri tom najveću strpljivost i mar. Zatim je još članstvo vježbalo na preči, a nastup je dovršen skupinama i skokovima na sveopće zadovoljstvo.

Ovaj prvi javni nastup našega društva pokazuje kako će društvo jednako ustrajnosti i marljivosti doći do najljepših rezultata. Starešina brat Lj. Montana, ljekarnik, bio je dugogodišnji član čeških sokola u Pragu, pa

имајући тај узор непрестано пред очима, улаже све силе да се друштво дigne до једне такве висине. А кад би имао довољан број пошртвовних чланова то би му брзо и успело, јер је способан и агилан. Али ако то, код данашњег чланства и не постигне, одгојит ће једну праву соколску генерацију из данашњег нараштаја и дјече. Вјежбалиште је искитио мушки нараштај, а највише за слуга за остало уредjenje имају браћа: Војводић, Марић Миховић, Иво Беларић, Цвитковић и Булат. Друштво ће приредити и излете у оближња села да и у тамошњим скоро мртвим друштвима улије воју за сличан рад. Тако је већ за 25. ов. м. одредjen излет за Vodice.

СОКОЛСКА ЖУПА БЕОГРАД.

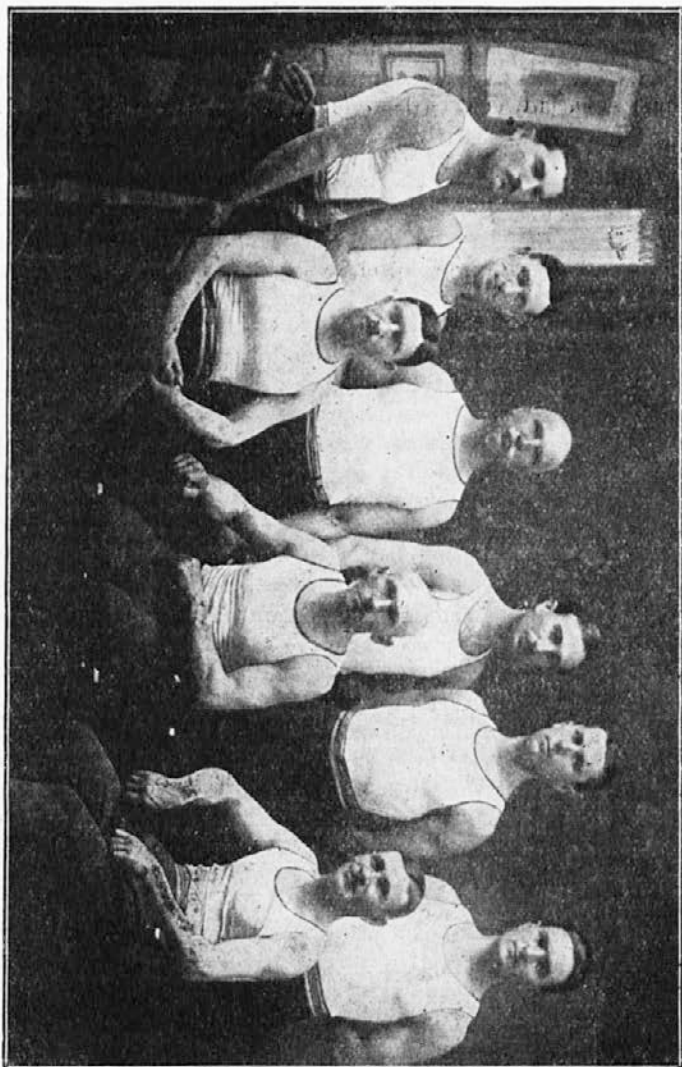
Предњачки течај соколске жупе Београд. Од 16.—28. II. 1922. год. одржан је први жупски и заједнички течај у Београду. Учесника свега било је 13 и то 7 чланова и 6 чланица. Предавање је било теоријско и практично и то од 8—12 часова пре подне и од 2—5 после подне. После тога учесници течаја радили су на часовима у друштву. Течајем управљао је жупски технички одбор. Подела предмета била је оваква: соколски систем (у кратко и системи код других народа), 12 врсти вежбања на справама, просте вежбе, естетику, методику, вођење часа у соколани, јавна вежбања и академије имао је брат Мирослав Војиновић; различности, палице, буздовани, отпори, пузање и лествице брат Ђ. Илић; боксовање, организацију, историју, просвету и литературу соколску брат М. Градојевић; лаку атлетику и игре брат А. Браздил; стројеве вежбе брат Ж. Николић а скупине брат В. Поповић. Ритмику, просте вежбе специјално са жене, греду као и остале чисто женске вежбе имале су сестре М. Јовановићева и К. Бајмеловићева и то у времену када су браћа имала боксовање или вежбе на справама које нису за жене. Течај је био кратак али пријатан и ако усред највеће зиме а доиста и користан за све.

Највећа штета је што је било врло мало учесника. Звале су биле и жупе Шабачка, Зајечарска, Крагујевачка, Нишка, Скопљанска — али стварно из тих жупа био је свега један брат из Врање. Жупе Шабачка и Зајечарска обећале су посету — али нису слале никога. Жупа Крагујевачка није ни одговорила. А друштва саме Београдске? Једино Земун, Стара Пазова и Београд! Панчево је било извињено пошто усљед велике зиме и снега а немајући везе није могло слати пријављене чланове и чланице за Београд. Течај пак није се могао више одлагати и завршен је успешно и на опште задовољство како учесника течаја тако и наставника. А друштва која не шаљу своје чланство за сличне течајеве штете и казне највише сама себе.

На растанку приредиле су сестре чај и закуску у соколани и том приликом поздравиле је учеснике течаја старешина жупе брат Љуба Јовановић стављајући њима на дужност да изврше и остваре све оно што су на течају видели, научили и соколски осетили. Слично

томе а у техничком правцу говорио је њима и брат начелник жупе кад је делио уверења о похађању течаја које сваки од учесника заједно са умноженим предавањима појединих предмета добио.

Технички одбор соколске жупе Београд у мају 1922. год.

Жеља техничког одбора жупе да учесницима даде што више знања, разумевања и схватања најдубље васпитног и стручног задатка и правца соколског била је искрена, велика. Да ли ће се те наде испунити — имаће то да каже будућност.

Браћо и сестре! Учесници првог жупског течаја у Београду, немојте заборавити обећање и дату реч приликом лепог пријатног растанка у соколани Београдској. Том обећању, тој речи имају да следе само дела, само успешна и соколска дела. Здравно:

Мирослав Војиновић.

IZ UREDNIŠTVA

Sa ovim brojem lista smo zakasnili nekoliko dana zbog toga, što smo od Saveza čekali tačan i opširan raspored za I. Jugoslovenski Sokolski Slet. Kako do danas i pored svih urgencija nismo dobili već ranije zamoljeni materijal, a list treba svakako još pre sleta da izadje, to smo danas dne 7. augusta zaključili redakciju lista bez Sletskog rasporeda, pa molimo da nam se to uvaži.

U. S. G.

AGNEZIJA ZA TELOVAD-
BO. — PRAŠNO OLJE
ZA TELOVADNICE. —
LEKARNICE, OBVEZE,
POVOJI.

Drogerija
 + SANITAS +
 CELJE 5.

MAJKE!

Tražite
samo

DJEČJE BRAŠNO

Salubra

najbolja hrana za dojenčadi

Vanredno jačajuće sredstvo
za rekonvalescente i slabe
ljudе svake dobi.

DOBIVA SE SVAGDJE.

Kemička tvornica živežnih preparata

„SALUBRA“ D. D.

ZAGREB - NOVA GRADIŠKA

Narudžbe prima glavno zastupstvo za
Jugoslaviju:
HRV. DION. PROMETNO DRUŠTVO VIROVITICA.